

LIBRIS

We know
books

Laura CETEAN-VOICULESCU

DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

*Ediția a III-a,
revăzută și adăugită*

Editura Pro Universitaria este acreditată CNCS în domeniul Științelor Umaniste și CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Științelor Sociale.

Copyright © 2024, Editura Pro Universitaria.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin Editurii Pro Universitaria.

Nicio parte din acest volum (fragment sau componentă grafică) nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Pro Universitaria.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CETEAN-VOICULESCU, LAURA

Drept internațional privat / Laura Cetean-Voiculescu. –
Ed. a 3-a, rev. și adăug. – București : Pro Universitaria, 2024
Conține bibliografie
ISBN 978-606-26-1914-5

34

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Călina-Felicia Jugastru, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. Ioan Lazăr, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Redactor: Elena Onea
Tehnoredactor: Victor-Ovidiu Căpriceru
Copertă: Vlad Pătruță

Redacție:

tel.: 0732.320.664

e-mail: editura@prouniversitaria.ro

www.prouniversitaria.ro

 Editura Pro Universitaria

Librăria UJmag:

tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21

e-mail: comenzi@ujmag.ro

www.ujmag.ro

 UJmag.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	11
I. PARTEA GENERALĂ.....	13
1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE.....	13
1.1.1. Definiția dreptului internațional privat	13
1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional privat	13
1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului.....	14
1.1.4. Obiectul dreptului internațional privat.....	19
1.1.5. Partea aplicativă.....	20
1.2. RAPORTUL DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT.....	21
1.2.1. Elementul de extraneitate.....	21
1.2.2. Metoda de reglementare în dreptul internațional privat.....	23
1.2.3. Partea aplicativă.....	24
1.3. NORMA CONFLICTUALĂ.....	26
1.3.1. Generalități.....	26
1.3.1.1. Definiție	26
1.3.1.2. Funcție.....	26
1.3.1.3. Norma conflictuală și norma materială	26
1.3.1.4. Izvoarele normei conflictuale.....	26
1.3.2. Structura normei conflictuale.....	27
1.3.3. Principalele puncte de legătură.....	27
1.3.4. Clasificarea normelor conflictuale.....	32
1.3.5. Partea aplicativă.....	34

1.4. IZVOARELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL	
PRIVAT AL ROMÂNIEI	36
1.4.1. Izvoarele interne.....	36
1.4.2. Izvoare internaționale.....	40
1.4.3. Partea aplicativă.....	42
1.5. TEORIA CONFLICTELOR DE LEGI	44
1.5.1. Calificarea.....	44
1.5.1.1. Definiție.....	44
1.5.1.2. Conflictul de calificări.....	44
1.5.1.3. Felurile calificării.....	45
1.5.1.4. Legea aplicabilă calificării.....	45
1.5.2. Retrimiterea.....	47
1.5.2.1. Generalități.....	47
1.5.2.2. Definirea noțiunii.....	48
1.5.2.3. Formele retrimiterii.....	50
1.5.2.4. Retrimiterea în dreptul internațional privat român.....	50
1.5.3. Partea aplicativă.....	52
1.6. APLICAREA DREPTULUI STRĂIN.	
LEGEA STRĂINĂ. LEGEA NAȚIONALĂ	57
1.6.1. Legea străină.....	57
1.6.2. Sistemele plurilegislative.....	57
1.6.3. Reciprocitatea.....	57
1.6.4. Conținutul legii străine.....	58
1.6.5. Interpretarea și aplicarea legii străine.....	58
1.6.6. Înlăturarea aplicării legii străine.....	58
1.6.7. Înlăturarea excepțională a legii aplicabile.....	58
1.6.8. Normele de aplicație imediată.....	59
1.6.9. Recunoașterea drepturilor câștigate.....	59
1.6.10. Legea națională.....	59
1.6.11. Determinarea și proba cetățeniei.....	60
1.6.12. Determinarea și proba reședinței obișnuite.....	60
1.6.13. Naționalitatea persoanei juridice.....	60
1.6.14. Partea aplicativă.....	61

II. PARTEA SPECIALĂ	62
2.1. CONDIȚIA JURIDICĂ A STRĂINILOR	62
2.1.1. Noțiuni generale, definiția străinului.....	62
2.1.2. Condiția juridică a străinului și conflictele de legi.....	63
2.1.3. Condiția juridică a străinului în relațiile economice internaționale.....	64
2.1.4. Drepturile străinilor.....	64
2.1.5. Obligațiile, îndatoririle și interdicțiile aplicabile străinilor.....	65
2.1.6. Formele condiției juridice a străinilor.....	67
2.1.7. Regimul juridic al străinilor în România.....	67
2.1.7.1. Condiții cu privire la intrarea străinilor în România.....	67
2.1.7.2. Condiții cu privire la șederea străinilor în România.....	72
2.1.7.3. Condiții cu privire la ieșirea străinilor de pe teritoriul României.....	74
2.1.7.4. Condiții de ieșire din țară pentru cetățenii români minori.....	75
2.1.7.5. Statutul de refugiat.....	77
2.1.8. Partea aplicativă.....	80
2.2. STAREA ȘI CAPACITATEA PERSOANELOR ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT	81
2.2.1. PERSOANA FIZICĂ.....	81
2.2.1.1. Generalități.....	81
2.2.1.2. Statutul personal.....	83
2.2.2. PERSOANA JURIDICĂ.....	90
2.2.3. Partea aplicativă.....	92
2.3. STATUTUL FAMILIAL	93
2.3.1. Cu privire la căsătorie.....	93
2.3.2. Cu privire la filiație.....	100
2.3.3. Cu privire la adopție.....	101
2.3.4. Autoritatea părintească. Protecția copiilor.....	101

2.3.5. În privința obligației de întreținere	102
2.3.6. Partea aplicativă.....	103
2.4. BUNURILE ȘI DREPTURILE REALE	104
2.4.1. Generalități.....	104
2.4.2. Legea aplicabilă bunurilor	105
2.4.3. Legea aplicabilă patrimoniului de afecțiune	105
2.4.4. Legea aplicabilă revendicării bunurilor mobile.....	105
2.4.5. Legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare	105
2.4.6. Bunurile mobile corporale.....	106
2.4.7. Bunul aflat în curs de transport.....	106
2.4.8. Condițiile și efectele care decurg din rezerva dreptului de proprietate referitor la un bun destinat exportului	106
2.4.9. Mijloacele de transport	106
2.4.10. Titlurile de valoare	107
2.4.11. Legea aplicabilă titlului reprezentativ al mărfii.....	107
2.4.12. Bunurile incorporale	108
2.4.13. Formele de publicitate.....	108
2.4.14. Ipotecile mobiliare.....	108
2.4.15. Legea aplicabilă în cazul resurselor naturale:	109
2.4.16. Situațiile speciale privind legea aplicabilă publicității ipotecii mobiliare	109
2.4.17. Cambia, biletul la ordin și cecul	110
2.4.17.1. Cambia și biletul la ordin	110
2.4.17.2. Cecul	111
2.4.18. Fiducia	112
2.4.18.1. Generalități	112
2.4.18.2. Alegerea legii aplicabile	112
2.4.18.3. Domeniul de aplicare	113
2.4.18.4. Situațiile speciale	113
2.4.19. Partea aplicativă.....	113

2.5. MOȘTENIREA.....	115
2.6. ACTUL JURIDIC ȘI CONTRACTUL	117
2.7. OBLIGAȚIILE.....	121
2.7.1. Legea aplicabilă obligațiilor contractuale	121
2.7.2. Legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale.....	121
2.7.3. Răspunderea pentru atingeri aduse personalității	122
2.7.4. Stingerea obligațiilor.....	122
2.7.5. Pluralitatea de debitori	122
2.7.6. Dreptul de regres	122
2.7.7. Moneda de plată.....	123
2.7.8. Partea aplicativă.....	123
2.8. NORME DE PROCEDURĂ ÎN MATERIE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT	124
2.8.1. Competența jurisdicțională	124
2.8.2. Determinarea competenței jurisdicționale potrivit dreptului internațional privat	126
2.8.3. Legea aplicabilă în procesele de drept internațional privat.....	129
2.8.4. Efectele hotărârilor străine	131
2.8.5. Tranzacțiile judiciare	134
2.8.6. Arbitrajul de drept internațional privat.....	134
2.8.7. Aplicații practice	135
ANEXA 1 – TEST GRILĂ PENTRU AUTOEVALUARE.....	141
ANEXA 2 – Extras Codul Civil.....	149

în materia stării și capacității persoanelor în dreptul internațional privat, prezentarea și analiza normei conflictuale în domeniul statutului familial, a bunurilor și drepturilor reale, a moștenirii, a actului juridic, a obligațiilor, a titlurilor de credit (cambia, biletul la ordin și cecul), a fiduciei, dar și a normelor de procedură în materie.

Pe tot parcursul lucrării am încercat să folosim un limbaj direct, denotativ, cu definirea clară a termenilor și cu organizarea conceptelor în tipologii care să favorizeze capacitatea de prelucrare personală și de aplicare a cunoștințelor.

De asemenea, pentru a veni în întâmpinarea studenților, am inserat în cuprinsul lucrării, la finalul fiecărui capitol, unele informații aplicative pentru partea de pregătire individuală sau seminar: aplicații sau teme de referate pentru seminar, subiecte pentru evaluarea cunoștințelor, scurt glosar de dicton latin aplicabil în domeniul dreptului internațional privat.

Lucrarea nu își propune nici pe departe să ofere cititorului o informație completă, ci să îl orienteze în extinderea și aprofundarea cunoștințelor sale juridice din sfera dreptului internațional privat, prin studiu individual și prin analiza personală a variatelor contexte în care se manifestă. În acest sens, am atașat lucrării o bibliografie selectivă la care cititorul este îndemnat să facă apel atunci când prezenta lucrare se dovedește insuficientă pentru rezolvarea problemelor teoretice sau practice cu care se confruntă.

Prima ediție a lucrării a apărut în anul 2017, în anul 2020 devenind utilă cea de-a doua ediție, revizuită și adăugită iar anul acesta va apărea cea de-a treia ediție, de asemenea revizuită și adăugită.

Așa cum este, lucrarea se adresează cititorului necunoscut. De aceea, observațiile și sugestiile dumneavoastră ne vor fi de mare folos.

Alba Iulia, 10 aprilie 2024

Autoarea

I. PARTEA GENERALĂ

1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE

1.1.1. Definiția dreptului internațional privat

Dreptul internațional privat reprezintă acea ramură a sistemului de drept românesc care cuprinde totalitatea normelor juridice – preponderent conflictuale – reglementând soluționarea conflictelor de legi în spațiu, conflictelor de jurisdicții și condiția juridică a străinului în țara noastră¹.

1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional privat

Este o ramură de drept, deci nu este rezultatul vreunui consens internațional, ci aparține dreptului intern al fiecărui stat, motiv pentru care putem vorbi despre drept internațional privat român, german, francez ș.a.m.d. Prin această trăsătură se deosebește de dreptul internațional public, în cadrul căruia normele juridice sunt expresia unui consens internațional manifestat în convenții și tratate internaționale.

¹ Pentru mai multe detalii referitoare la denumirea „drept internațional privat” a se vedea Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, *Manual de drept internațional privat*, Editura All Beck, București, 1999, p. 1-12, Călina Jugastru, „Drept internațional privat – Manual pentru uzul studenților”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, <https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-lucian-blaga-din-sibiu/drept-civil-i-parte-general-a-persoanele/484810692-drept-international-privat-pdf/40445639>.

Normele dreptului internațional privat sunt numite *conflictuale*² (foarte puține fiind norme materiale), adică acele norme care reglementează nu raportul juridic supus reglementării, ci desemnează legea competentă să reglementeze raportul juridic respectiv (asemănător normelor de trimitere).

Din punct de vedere al obiectului acestei discipline de studiu, dreptul internațional reglementează instituții prin normele sale juridice cum sunt: normele pentru determinarea legii aplicabile unui raport de drept privat cu element de extraneitate (conflicte de legi, parte a dreptului internațional privat ce cuprinde normele conflictuale care determină legea aplicabilă unui raport juridic cu element de extraneitate; normele de procedură – norme de competență jurisdicțională în procesele de drept internațional privat, norme ce stabilesc legea aplicabilă proceselor de drept internațional privat, norme ce reglementează efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale sau ale altor acte cu caracter jurisdicțional străine în țara noastră); norme care reglementează condiția străinului în țara noastră – singurele norme materiale, întrucât condiția juridică a străinilor persoane fizice sau juridice nu poate fi reglementată decât prin legea materială a forului, ca lege a statului pe teritoriul căruia se află străinul.

1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului

Condiția juridică a străinului este acea instituție a dreptului internațional privat care include ansamblul normelor juridice care reglementează existența și întinderea drepturilor și obligațiilor pe care străinul, persoană fizică sau juridică, le are într-o țară³.

Condiția juridică a străinului nu trebuie confundată cu starea și capacitatea acestuia. Condiția juridică a străinului este supusă legii

² Pentru detalii referitoare la metoda conflictuală, cu variante ale acesteia, a se vedea I.P. Filipescu, *Drept internațional privat*, Editura Actami, București, 1997, vol. I, p. 28.

³ În acest context, prin străin înțelegem atât cetățeanul străin, cât și apatridul (persoana fără cetățenie).

materiale a forului (*lex fori*, adică legea statului pe al cărui teritoriu se află) pe când starea și capacitatea acestuia sunt supuse legii personale a străinului (*lex personalis*), fiind astfel supusă conflictului de legi și reglementată de norme conflictuale. Cu toate acestea, *lex fori* poate prevedea unele incapacități speciale de folosință pentru străini, de exemplu incapacitatea de a dobândi terenuri, de a exercita anumite profesii, de vot etc.

Spre exemplificare, alin. 4 al art. 16 din Constituția României prevede că, în condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice, au *dreptul de a alege și de a fi aleși* în autoritățile administrației publice locale.

Cu privire la dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor de către cetățenii străini, Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale și Legea nr. 59/1974 privitoare la fondul funciar au scos terenurile din circuitul civil general, singura lor modalitate de dobândire recunoscută de lege fiind, la data respectivă, moștenirea legală. După Revoluția de la 1989, Decretul-lege nr. 1/1989 a abrogat aceste reglementări restrictive, revenindu-se la principiul consensualismului în privința înstrăinărilor de terenuri.

Prin Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, terenurile de orice fel au fost introduse în circuitul civil general. Dar Constituția din 1991 interzicea cetățenilor străini și apatrizilor să dobândească terenuri în proprietate în România, la fel și persoanelor juridice străine.

Prin Legea nr. 54/1998, toate terenurile, de orice fel, proprietate privată, oriunde ar fi fost situate, rămăneau în circuitul civil, dar *ad validitatem*, actele de înstrăinare trebuiau să îmbrace forma autentică. În linii mari, aceste principii au fost menținute și prin Legea nr. 247/2005.

Codul civil intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 instituie un regim juridic unitar al circulației imobilelor, fără a mai face distincție între terenuri și construcții.

Sub regimul Constituției din anul 1991 a fost impusă interdicția pentru cetățenii străini și apatrizi de a dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România (art. 41 alin. 2). Această interdicție a

fost preluată și de Legea nr. 54/1998 privitoare la circulația juridică a terenurilor, în prezent abrogată, care dispunea în art. 3 că cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine nu pot dobândi terenuri în România prin acte juridice între vii sau pentru cauză de moarte.

Constituția revizuită din anul 2003 (art. 44 alin. 2) dispune că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile ce rezultă din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, potrivit dispozițiilor prevăzute de legea organică, precum și prin moștenire legală. Noua prevedere constituțională nu mai formulează negativ principiul fundamental în materie, ci pune accentul pe cazurile și condițiile în care aceste persoane fizice pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor. Astfel, incapacitatea cetățenilor străini și a apatrizilor de a dobândi acest drept a devenit relativă și parțială (textul constituțional dispune că cetățenii străin și apatrizii pot dobândi terenuri numai prin moștenire legală, aceasta înseamnă că ei nu vor putea dobândi astfel de bunuri prin moștenire testamentară).

Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi, de asemenea, dezmembrăminte ale dreptului de proprietate asupra terenurilor.

Potrivit dispozițiilor art. 3 din Titlul X al Legii nr. 247/2005, în prezent abrogată, „cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România, în condițiile prevăzute de legea specială”. Pe aceste baze a fost adoptată Legea nr. 312 din 10 noiembrie 2005 privind dobândirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor de către cetățenii străini și apatrizi, precum și de către persoanele juridice străine. Potrivit art. 3 din acest act normativ, cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene, apatrizii cu domiciliul într-un asemenea stat sau cu domiciliul în România, precum și persoanele juridice străine constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor, în aceleași condiții prevăzute de lege pentru cetățenii români și pentru persoanele juridice române. Așadar, în privința dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor în

România, textul asimilează cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice străine cu persoanele fizice și juridice române. Această asimilare nu se produce însă în mod automat, ci într-un termen diferențiat, prevăzut de art. 4 și art. 5 din Legea nr. 312/2005. Astfel, potrivit art. 4, cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene, nerezidenți în România, apatrizii nerezidenți în România, dar având domiciliul într-un stat membru al Uniunii, precum și persoanele juridice nerezidente în țara noastră, dar constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii, pot dobândi dreptul de proprietate asupra unor terenuri pentru „reședințe secundare”, respectiv „sedii secundare”, la împlinirea a 5 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, adică la împlinirea acestui termen ce a început să curgă de la data de 1 ianuarie 2007. De asemenea, art. 5 din lege dispune că aceleași categorii de persoane – cetățeni ai statelor membre și apatrizi, dar cu domiciliul într-un stat membru al Uniunii sau în România, precum și persoanele juridice constituite în conformitate cu legislația unui stat membru al Uniunii – pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și asupra terenurilor forestiere la împlinirea unui termen de 7 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, respectiv 1 ianuarie 2007 (2014). Aceste dispoziții nu se aplică însă fermierilor care desfășoară activități independente și sunt, după caz, cetățeni ai statelor membre ale Uniunii ori apatrizi cu domiciliul într-un asemenea stat și își stabilesc reședința în România, sau sunt apatrizi cu domiciliul în România. Aceste categorii de persoane dobândesc dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și terenurilor forestiere în aceleași condiții cu cele aplicabile cetățenilor români, chiar de la data aderării României la Uniunea Europeană [art. 5 alin. (2) și (4) din lege]. Aceasta înseamnă că, de la data intrării în vigoare a noului Cod civil, aceste categorii de persoane vor putea dobândi terenurile respective numai în condițiile reglementate de textele din noul cod aplicabile în materie, la fel ca și cetățenii români: forma autentică a actului și înscrierea dobândirii în cartea funciară, după distincțiile arătate mai sus privitoare la aplicarea în timp a acestor dispoziții. De asemenea, art. 5 alin. 5 din Legea nr. 312/2005 dispune că aceste persoane nu

pot schimba destinația terenurilor agricole, a pădurilor și a terenurilor forestiere pe durata perioadei de tranziție, care a început la data de 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană.

Dispozițiile evocate au ca scop aplicarea în România a principiului liberei circulații a tuturor bunurilor și serviciilor în cadrul Uniunii Europene.

În privința cetățenilor străini și apatrizilor din afara Uniunii Europene, art. 6 din Legea nr. 312/2005 dispune că cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice aparținând statelor terțe vor putea dobândi drept de proprietate asupra terenurilor în condițiile ce vor fi reglementate prin tratate internaționale, pe bază de reciprocitate; aceste persoane însă nu vor putea dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în condiții mai favorabile decât cele aplicabile cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și persoanelor juridice constituie în conformitate cu legislația națională a unui asemenea stat⁴.

Cu privire la *incapacitatea cetățenilor străini sau apatrizilor de a exercita anumite profesii*, Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor⁵ prevede următoarele:

- Admiterea la Institutul Național al Magistraturii se face prin concurs, pe baza competenței profesionale, a aptitudinilor și a bunei reputații, cu respectarea principiilor transparenței și egalității (art. 5 alin. 1);
- Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială în vederea ocupării funcției de judecător și procuror se realizează prin Institutul Național al Magistraturii (art. 5 alin. 2);
- Poate fi admisă la Institutul Național al Magistraturii persoana care îndeplinește cumulativ unele condiții, printre care și aceea de a avea cetățenia română, domiciliul în România și capacitatea deplină de exercițiu (art. 5 alin. 3 lit. a).

⁴ Pentru mai multe detalii a se vedea Corneliu Bârsan, „Drept civil. Drepturi reale principale în reglementarea noului Cod civil”, Editura Hamangiu, București, 2013;

⁵ Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303/2022 din 15.11.2022, publicată în M.Of. nr. 1102 din 16.11.2022;

1.1.4. Obiectul dreptului internațional privat

Este constituit din raporturile juridice private internaționale, adică raporturile juridice de drept privat cu cel puțin un element de extraneitate.

Normele dreptului internațional privat reglementează nu conținutul vieții private internaționale, ci stabilirea criteriilor în funcție de care se face determinarea legilor care au vocația de a o reglementa.

Normele dreptului internațional privat sunt, cu precădere, norme conflictuale, deoarece nu reglementează fondul raporturilor private cu element de extraneitate, ci atribuie competența de reglementare legii unui anumit stat dintre cele cu care raportul juridic în cauză prezintă legături prin elementele sale de extraneitate, motiv pentru care aceste norme conflictuale se mai numesc și norme *de trimitere, de repartiție sau de fixare*⁶.

Conflictul de legi reprezintă o instituție fundamentală a dreptului internațional privat. Faptul generator al conflictului de legi constă în elementul de extraneitate al raportului juridic, raport care are legături cu unul sau mai multe sisteme de drept străine, făcându-l susceptibil de a i se aplica legea unuia sau altuia dintre statele cu care acesta prezintă legături.

Conflictul de legi este, în fapt, întrebarea *quid juris?*, iar normele de drept internațional privat (norme conflictuale) răspund acestei întrebări.

Aplicarea unei legi străine în țara noastră nu se face pentru că astfel ar dispune legea străină, în virtutea autorității sale proprii, ci în virtutea faptului că legea conflictuală română i-a conferit competența de reglementare. Prin urmare, contrar denumirii sale, prezența elementului de extraneitate nu generează un conflict, ci un concurs de legi. De câte ori ne referim la legea străină sau la conflictul de legi nu ne referim la o lege concretă, ci legea în înțelesul ei *lato*

⁶ Pentru mai multe detalii a se vedea Dan Andrei Popescu, Alina Oprea, *Drept internațional privat*, www.ghidulstudentuluiilad drept.blogspot.com, p. 50-52.

sensu, adică la întreg sistemul normativ al statului cu care raportul juridic prezintă legături prin elementele sale de extraneitate.

1.1.5. Partea aplicativă

Aplicații și teme de referate pentru seminar:

1. Noțiunea și trăsăturile dreptului internațional privat, ca ramură a dreptului românesc;
2. Condiția juridică a străinului;
3. Obiectul dreptului internațional privat;
4. Deosebirea dintre condiția juridică a străinului și starea și capacitatea acestuia;
5. Incapacități speciale de folosință pentru străini.

Posibile subiecte pentru examen:

- I. Definiția și trăsăturile dreptului internațional privat.

Glosar de dicton latin întâlnit în textul capitolului:

Lex fori (legea forului)

Lex personalis (legea personală)

Quid juris? (ce reglementează?)

Lato sensu, stricto sensu (sens larg, sens restrâns)

Ad validitatem, ad probationem (pentru validitate, pentru probă).

1.2. RAPORTUL DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Raporturile de drept internațional privat sunt raporturi juridice de drept privat peste care se suprapune cel puțin un element de extraneitate privitor la subiectele, obiectul sau conținutul raportului juridic în cauză.

1.2.1. Elementul de extraneitate

Reprezintă elementul străin, ca împrejurare de fapt în legătură cu un raport juridic, datorită căreia acest raport are legături cu mai multe sisteme de drept.

Acest element deosebește raportul de drept internațional privat de cel intern.

Elementul de extraneitate poate privi subiectele, obiectul sau elementele ale conținutului raportului juridic.

De exemplu, pot constitui elemente de extraneitate:

- a. raportat la subiecte: cetățenia, domiciliul sau reședința ori religia pentru persoane fizice sau naționalitatea, sediul, fondul de comerț pentru cele juridice;
- b. raportat la obiectul raportului juridic (mai exact la bunul la care se referă conduita părților, numit și obiect derivat al raportului juridic): locul situării bunului mobil sau imobil (bunul care face obiectul contractului de vânzare-cumpărare se află în țară străină).
- c. raportat la conținutul raportului juridic:
 - locul încheierii actului juridic în sensul de *negotium juris*: o firmă română semnează în străinătate un contract cu o firmă străină în vederea prestării de către aceasta a unor servicii pe teritoriul țării noastre;
 - locul întocmirii înscrisului constatator (*locus regit actum*) – în sensul de *instrumentum probationes* – care

poate fi un alt stat decât cel în care s-a realizat acordul de voință;

- locul unde urmează să-și producă efectele un contract (*locus executionis* sau *locus solutionis*);
- locul producerii faptului ilicit cauzator de prejudicii (*lex loci delicti commissi*) – de exemplu, un cetățean român este victima unui accident de circulație produs pe teritoriul Elveției;
- locul apariției prejudiciului – *lex loci laesionis* – atunci când acesta este altul decât locul producerii delictului;
- locul soluționării litigiului (doi soți, cetățeni englezi, solicită desfacerea căsătoriei în fața unei instanțe de judecată din România);
- autoritatea care a pronunțat hotărârea judecătorească sau hotărârea arbitrală este o autoritate străină.

Raporturile de drept internațional privat sunt raporturile de drept privat cu element de extraneitate, întrucât numai în cadrul acestor raporturi părțile se găsesc pe poziții de egalitate juridică, poziție care duce la egalitatea juridică a sistemelor de drept cu care raportul juridic dat prezintă legături prin elementele sale de extraneitate⁷. Nu se poate pune problema soluționării unui conflict de legi sau de jurisdicții în cadrul raporturilor de drept public, deoarece în cadrul acestora statul acționează în calitate de titular al suveranității (*de jure imperii*) și chiar dacă ar exista anumite elemente de extraneitate într-un raport juridic aparținând dreptului public (cel care a săvârșit o faptă penală pe teritoriul României are cetățenie străină sau domiciliul în străinătate) instanțele vor aplica acestor raporturi juridice legea română, singura competentă (*lex fori*).

Potrivit art. 2557 alin. 2 Codul civil, raporturile de drept internațional privat sunt raporturi civile, comerciale, precum și alte raporturi de drept privat cu element de extraneitate. Prin urmare, enumerarea este exemplificativă și nu exhaustivă. Am mai putea

⁷ D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Tratat*, Editura Actami, București, 1997, p. 33.

adăuga, de exemplu, raporturile de familie sau cele izvorând dintr-un contract de transport intern sau internațional, dintr-un contract de editare a unei opere literare ori dintr-un raport de muncă în măsura în care acestea conțin un element de extraneitate.

Dar nu toate raporturile aparținând acestor ramuri de drept privat cu element de extraneitate aparțin dreptului internațional privat. De exemplu, obligațiile ce decurg din nerespectarea regimului protecției muncii sunt obligații legale, iar sancțiunile pot fi administrative sau chiar penale.

Dar și reciproca este valabilă. În litigiile de drept public pot apărea anumite aspecte care aparțin dreptului privat, ce pot da naștere unor conflicte de legi în spațiu, aspecte care vor trebui soluționate în prealabil, numite chestiuni prealabile în litigiile de drept public. De exemplu, o instanță este sesizată pentru comiterea infracțiunii de bigamie de către un străin. Chestiunea prealabilă de drept internațional privat este cea a valabilității căsătoriei/căsătoriilor încheiate. De asemenea, trebuie stabilită legea aplicabilă în cauză – legea națională a străinului, care guvernează condițiile de fond la încheierea căsătoriei. Dacă potrivit acestei legi, străinul putea încheia o căsătorie, nu va putea fi condamnat pentru infracțiunea de bigamie.

1.2.2. Metoda de reglementare în dreptul internațional privat

Materia specifică a dreptului internațional privat o constituie conflictele de legi, motiv pentru care considerăm că metoda de reglementare a dreptului internațional privat este metoda conflictuală, dar este utilizată, în subsidiar și metoda aplicării nemijlocite a normelor juridice materiale, substanțiale.

Norma conflictuală nu reglementează raportul juridic, nu stabilește întinderea drepturilor și obligațiilor corelative ce revin participanților la raportul juridic, aspecte ce cad în sarcina normelor materiale. De fapt, norma conflictuală este un indicator al legii aplicabile.

Din punctul de vedere al ordinii de aplicare, normele conflictuale vor avea întâietate, deoarece până conflictul de legi nu